

Ella Paldam

Samskabelse: En interdisciplinær begrebsuddybelse

Samskabelse er i løbet af få år blevet et nøglebegreb i projektarbejde og processtyring i både den private og den offentlige sektor i Danmark. Det er imidlertid ikke altid klart, hvad samskabelse betyder, eller hvad det indebærer i praksis. Er samskabelse bare et skalkeskjul for at høste frivillig arbejdskraft og dermed endnu et effektiviseringsværktøj? Artiklen her bruger resultaterne fra en systematisk litteratursøgning til at undersøge samskabelses interdisciplinære begrebshistorie. Samskabelsens vækst skyldes en stigende anvendelse af begrebsparreret *co-production* og *co-creation* i den internationale litteratur, som har rødder i hvert sit felt, nemlig i den samfundsøkonomiske forskning i ressourcefordeling og infrastruktur samt i forskningen i slutbrugerinddragelse og produktinnovation. Litteratursøgningen viser desuden, at samskabelsesbegrebet blev bragt i anvendelse, inden det egentlige begrebsboom skete, nemlig i den systemteoretiske terapi- og ledelseslitteratur samt i den hermeneutiske antropologi. Ud fra de fire ophavsletter identificerer artiklen fire grundantagelser i samskabelse: 1) Ressourcer er afgørende for at skabe incitament, 2) fælles kreativitet giver innovation, 3) processen er et økosystem af relationer, og 4) processen er situeret i alle sine partners kontekster. Afslutningsvis diskuterer artiklen, at samskabelse medfører en bred værdiskabelse, som ofte varierer mellem processens partnere. Samskabelse kan derfor være en relevant samarbejdskonstellation, når vidt forskellige partnere ønsker at skabe outcomes på tværs af vidt forskellige incitamenter og værdisæt.

Søgeord: samskabelse, co-production, co-creation, hermeneutik, systemteori.

INTRODUKTION

Samskabelse er en form for samarbejde, som vinder stadig større udbredelse i både den private og den offentlige sektor i Danmark. Den grundlæggende mekanik i samskabelse er, at produkter og services produceres af aktører fra forskellige samfundssektorer gennem hele processen lige fra første initiativ til den endelige implementering og drift (Holdt et al. 2014). Helt centralt er inddragelsen af slutbrugeren, uanset om der er tale om kommercielle produkter eller offentlige velfærdsydelser (Agger & Tortzen 2015). Når procespartnerne gør relationerne på tværs af sektorer til udgangspunkt for samarbejdet, bliver det muligt at bringe eksisterende kompetencer i spil på nye måder, og derfor anvendes samskabelse ofte til at innovere produkter og infrastruktur (Torfing & Siebers 2019). Samskabelse giver et åbent og tæt samarbejdsrum, som er centreret omkring idegenerering og kreativitet i problemløsningen. I løbet af få år er anvendelsen af begrebet vokset markant; kommuner, institutioner og virksomheder er i fuld gang med at samskabe, og der findes en række praksisorienterede toolboxes og metodekits til at facilitere samskabelse (Dickmark & Lyng 2012; Velfærdsfabrikken 2016; Leavy 2015; Holbæk Kommune 2015; CoC Playful Minds 2019).

Begrebet er imidlertid kun delvist belyst i forskningen, og på universiteter og professionshøjskoler diskuteres det fortsat, hvorvidt samskabelse er substantielt anderledes end eksisterende samarbejdsmodeller (Espersen 2015; Grundahl & Wiwe 2016; Bertelsen 2017). Imens forskere diskuterer begrebets forskellige dimensioner, er praktikere i fuld gang med at definere samskabelse gennem konkret implementering, for eksempel ved at trække på procesmodeller fra designtænkningen (fx Dickmark & Lyng 2012; Velfærdsfabrikken 2016). Samskabelse flyder altså rundt et sted midt imellem en top-down teoretisk diskussion inde på universiteterne og en bottom-up praktisk implementering ude i kommuner og makermiljøer. Koblingen mellem teori og praksis er stadig underudviklet, formodentlig fordi begrebshistorien for samskabelse grundlæggende er interdisciplinær og går på tværs af både samfundsvidenskabelige og humanistiske discipliner.

Formålet med artiklen her er at uddybe hidtil underbelyste teoretiske dimensioner af samskabelse ved at undersøge begrebets vej ind i den dansksprogede litteratur med udgangspunkt i en systematisk litteratursøgning. Begrebsuddybelsen kan således bidrage til at skærpe den metodologiske oversættelse frem og tilbage mellem teori og praksis i den videre udvikling af samskabelse. Artiklens første del viser, at samskabelse er den danske oversættelse af et begrebspar, som stammer fra to forskellige forskningsfelter i den engelsksprogede litteratur. For det første er samskabelse en oversættelse af *co-production*, som stammer fra samfundsøkonomiske analyser af kollektive ressourcehåndteringsstrukturer, og som siden er blevet udviklet i mange retninger inden for samfundsvidenskaberne, bl.a. civilsamfundsforskningen og forskningen i professionsfaglighed. For det andet er samskabelse en over-

Ella Paldam, PhD

Carlsberg Foundation Postdoctoral Fellow
& Industrial Postdoc with CoC Playful Minds
Interacting Minds Centre
School of Culture and Society
Aarhus University

sættelse af *co-creation*, som har sin rod i forretningsverdenens innovationslitteratur og den stadigt voksende fokus på at udvikle og innovere produkter og servicemodeller sammen med slutbrugeren. På trods af de to forskellige ophavsletter overlapper *co-production* og *co-creation* i stigende grad i den engelsksprogede litteratur (Voorberg, Bekkers & Tummers 2014), og i den dansksprogede litteratur er de to ophavsletter helt smeltet sammen.

Artiklens anden del går bag om sammensmeltningen ved at se nærmere på de tidligste forekomster af samskabelse, som litteratursøgningen identificerer. Søgningen viser, at samskabelse blev bragt i anvendelse allerede på forkant af bølgen fra litteraturen om *co-production* og *co-creation*. Ordet samskabelse opstod i den hermeneutiske antropologi og den systemteoretiske psykologi til at beskrive den metodologiske grundmekanik inden for to felter, hvor menneskelige relationer og kulturel kontekst er i fokus. Disse tidligste forekomster af ordet samskabelse trækker begrebets grundantagelser frem i lyset og viser en forskydning fra rent produkt- eller procesorienterede samarbejdsidealiser over imod en aktør- og relationsorienteret model, hvor borgegen som både professionelt og personligt individ bliver omdrejningspunkt for bæredygtigheden af processens outcome.

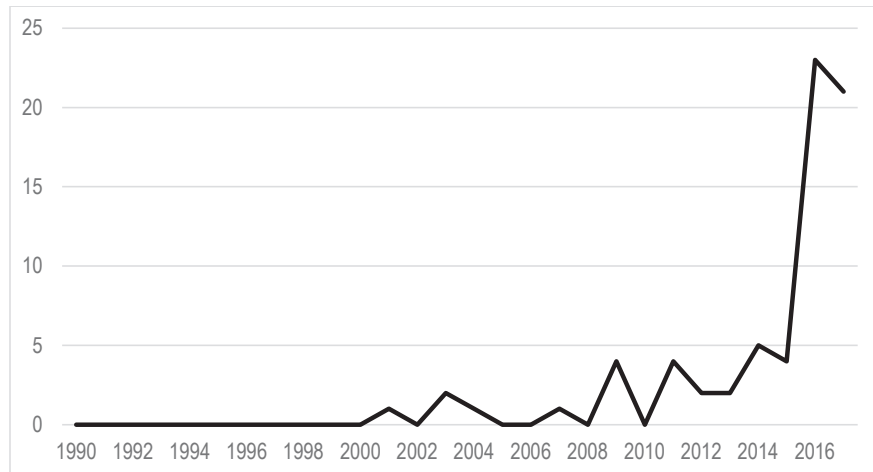
I forhold til mere traditionelle samarbejdsmodeller, hvor partnernes input koordineres og sammentænkes i udviklingen af et slutprodukt, går man i samskabelse ind og skaber et fælles udviklingsrum, hvor partnernes kompetencer, ideer og viden smelter sammen i alle faser af procesforløbet (Boguslaw & Gittel 2016). I samskabelse skal partnerne med andre ord invitere hinanden helt ind i det kreative maskinrum og lade idefragmenter bygge oven på og lede hinanden i nye retninger, allerede inden de færdigformes. Ved at skærpe antagelsen om, at forskellige partnere har forskellige erfaringer med sig, som er relevante og værdifulde ind i en proces, kan nye løsninger på konkrete problemstillinger skabes på tværs af sektorer og fagligheder (Holdt et al. 2014). Den samskabte proces vokser ud af en gensidig anerkendelse og anvendelse af alle de erfaringer, som de individuelle partnere har med sig fra forskellige kontekster, som ligger uden for processen. I samskabelse er det altså relationerne mellem partnerne både ind i og ud af processen, som er afgørende for, at synergi mellem partnernes respektive kompetencer opstår.

Samskabelse er en fleksibel samarbejdsform, som omfatter en række forskellige samarbejdskonstellationer mellem to eller flere partnere på tværs af sektorer og faggrænser (Bovaird 2007). Partnerne kan være enkeltborgere, men vil ofte være repræsentanter for offentlige, private eller frivillige organisationer og virksomheder (Pestoff, Brandsen & Versechure 2012). Samskabelsens udgangspunkt er, at partnerne indgår i en fælles rammesat proces hen imod et konkret mål, fx udviklingen af et produkt eller en service. Værdiskabelsen begrænser sig imidlertid ikke til effektivisering og optimering af det konkrete produkt; en vigtig del af det samskabte outcome ligger i blødere medskabte værdier, fx øget demokratisering, bedre brugeroplevelse og udvikling af partnernes kompetencer (Grundahl & Føns 2016). I litteraturen er der en tendens til at se de to former for værdiskabelse som modsætninger, og samskabelse gøres ofte til et spørgsmål om enten hård økonomisk effektivisering eller blød værdiskabelse (se fx Tortzen 2017; Andersen & Espersen 2017). Modsat denne logik argumenterer artiklens tredje del for, at samskabelse fungerer bedst, når begge former for værdiskabelse eksisterer side om side, og at spændingen imellem dem netop er en af årsagerne til begrebets udbredelse i disse år.

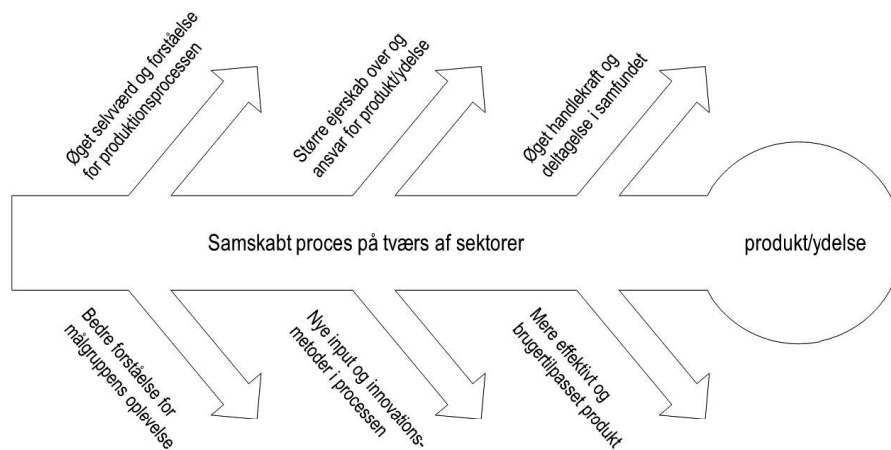
DEL I: HVORNÅR BRØD SAMSKABELSEN IGENNEM?

Samskabelse er et nyt begreb i den danske samfundsvidenskabelige litteratur. Ordet i sig selv er så nyt, at det endnu ikke findes i danske ordbøger. Ifølge Dansk Sprognævn kom samskabelse ind i dansk i 2008 som en oversættelse af det engelske co-creation (Dansk Sprognævn 2019). Selvom ordet blev brugt sporadisk i forskellige sammenhænge før 2008, har det først for alvor vundet indpas de sidste par år. Analysen i figur 1 viser, at samskabelse i dén grad er kommet på dagsordenen i både iværksætter-, produktudviklings-, lærings- og forvaltningsmiljøer.

Som del af et *desk research*-projekt foranlediget af virksomheden CoC Playful Minds foretog jeg i januar 2018 en systematisk litteratursøgning, som havde til formål at undersøge eksisterende litteratur om samskabelse med særlig fokus på børneinddragelse i både den dansksprogede og den internationale litteratur. På grund af begrebets interdisciplinære ophav og deraf følgende vide udspreddning var søgningen i den internationale litteratur begrænset til børneinddragelsesperspektivet, mens den danske litteratursøgning inkluderede samskabelse i bred forstand. Med udgangspunkt i den danske litteratursøgning undersøger artiklen her, hvilke felter begrebet vandt fodfæste i på dansk. Analysen refererer tilbage til den internationale litteratur for at vise, hvilke teoretiske stier begrebet er vandret ind ad. En søgning på ordet samskabelse i Aarhus Universitets biblioteksdatabase i januar gav i alt 99 resultater, hvoraf 69 artikler omhandlede projekter, analyser og diskussioner, som anvendte begrebet. Søgningen er interessant, fordi den afspejler en pludselig vækst i anvendelsen af begrebet i den dansksprogede litteratur. Fordelingen af udgivelser pr. år fremgår af figur 1.

Figur 1. Antal publikationer om året indentificeret i litteratursøgning på AU Library på søgeordet »samskabelse«.

Figur 2. Skematisk illustration af den variable værdiskabelse i et tænkt eksempel på en samskabt proces mellem en virksomhed og civile aktører.

Figur 1 viser, at det gennemsnitlige antal af udgivelser om samskabelse er femdoblet efter 2015. Lang størstedelen (40 af 69) af udgivelserne om samskabelse ligger inden for emnerne offentlig forvaltning, ledelse, organisations- og velfærdsudvikling samt socialt arbejde. Kun fem af disse er udgivet i årene op til 2015 (tidligst 2013). Resultaterne viser, at samskabelse har vundet pludseligt og kraftigt indpas i den offentlige forvaltning. Et illustrativt kvalitativt

eksempel på denne udvikling findes i implementeringen af Aarhus Kommunes Børne- og Ungepolitik. Aarhus Byråd vedtog en ny politik i 2015, som erstattede den første politik på området fra 2008. Ordet samskabelse optræder ikke i politikken (Aarhus Kommune 2015). I arbejdet med implementeringen af politikken og på baggrund af kvalitetsrapporten for skoler og dagtilbud i 2015 udsendte kommunen i 2016 fire hæfter med baggrundsmateriale til videre drøftelse af fire centrale temaer i politikken. Et af disse hæfter handlede om samskabelse (Aarhus Kommune 2016). Selvom samskabelsen slet ikke optræder i politikken i 2015, blev det alligevel et af de mest centrale begreber i implementeringen i 2016.

Går man ind og kigger på indholdssiden af litteratursøgningen, er det karakteristisk, at de tidligste udgivelser på området er rapporter fra projekter, som har anvendt samskabende tilgange i arbejdet med at inddrage borgere i konkrete velfærdsprojekter (fx Holbæk Kommune 2015; Hansen 2016). Halvdelen af de 40 titler er udkommet som kortere diskuterende artikler i professionsfaglige tidsskrifter dels for offentlig forvaltning, dels for didaktiske tilgange. Det relativt store antal af professionsfaglige artikler kan tolkes som et udtryk for, at den voksende implementering af begrebet vækker et akut behov for at diskutere, hvad begrebet egentlig indebærer (fx Andersen & Espersen 2017; Totzen 2017; Ibsen & Espersen 2017). Både litteraturen og eksemplet fra Aarhus Kommune afspejler, at den pludselige vækst i figur 1 kan forklares af, at samskabelse har spredt sig med bemærkelsesværdig fart som et nøglebegreb i den offentlige forvaltning i disse år.

DEL II: Samskabelsens dobbelte ophav

Samskabelsen er først og fremmest kommet ind i den samfundsvidenskabelige litteratur som en oversættelse af to engelske begreber, nemlig *co-creation* og *co-production*. *Co-production* og *co-creation* er relaterede, og de overlapper i stigende grad i litteraturen, men de udspringer fra hver deres forskningstradition. Der findes en række relaterede begreber såsom *co-design*, *co-construction* og *co-research*, som også lurer i samskabelseskulissen (Agger & Tortzen 2015). Dette afsnit ser nærmere på hvert af de to begreber, som til sammen kan forstås som den dobbeltsporede hovedvej, samskabelsen er kommet ind i den danske litteratur via. Artiklens del III går derefter ned i en dybere undersøgelse af de tidligste forekomster af samskabelse på dansk, som litteratursøgningen identificerede.

Co-production

Co-production kommer ud af den økonomiske politologi, hvor det defineres som produktion af infrastruktur på tværs af samfundssektorer ofte med inddragelse af borgere og borgerorganisationer (Bovaird 2007; Versechure, Brandsen & Pestoff 2012; Pedersen-Ulrich 2016). Begrebet blev introduceret af den amerikanske nobelprismodtager Elinor Ostrom til at beskrive kom-

plekse intersektorielle modeller for håndteringen af fælles ressourcer. Hun arbejdede med, hvordan mennesker gennem institutioner og kulturer organiserer fordelingen af fælles ressourcer, så fælledens tragedie undgås. Med sit arbejde udfordrede hun det i samtiden dominerende styringsparadigme, som centraliserede magten for at effektivisere ressourceanvendelsen og minimere korrupsion (Ostrom 1972). Gennem komparative analyser af lokale politienheder i USA i 1970'erne viste hun, at effekten af kriminalitetsforebyggelse og -bekæmpelse øges, når politiet arbejder tæt sammen med både civile aktører og andre professionelle faggrupper om at skabe en indsats, som er tilpasset den specifikke kultur og sociale organisering i et område (fx Ostrom & Whittaker 1973; Ostrom 1996).

Ostroms ressourceforståelse er bred, og hun arbejdede både med institutionelle ressourcer som politi og uddannelse, med naturressourcer som vand og fiskeri samt med mere uhåndgribelige ressourcer som viden (Ostrom 1996; Ostrom & Hess 2007). Gennem casestudier af infrastruktur forskellige steder i verden fandt hun, at ressourcerne udnyttes mest effektivt der, hvor de organiseres efter konkrete lokale forhold forstået som geografiske, demografiske, økonomiske og teknologiske faktorer. Den objektivt mest effektive vandforsyningsløsning i en urbaniseret vesteuropæisk kontekst er altså ikke nødvendigvis bedst i en bjergrig landlig region i Nepal, hvor befolkningen hverken har ressourcer, infrastruktur eller teknologi til at vedligeholde systemet. Hvis lavteknologiske lokale forhold ikke tænkes ind i implementeringen, vil ressourcehåndteringssystemet med tiden falde sammen, fordi det ikke kan vedligeholdes lokalt. Infrastrukturen er altså mest bæredygtig, når den produceres på tværs af sektorer efter de udfordringer og ressourcer, som aktørerne hver især har med ind i processen (Ostrom 1996).

Ostroms pointe er, at selvom det er muligt empirisk at identificere den løsning, som på tværs af cases er mest effektiv, så udnytter den generaliserede model ikke nødvendigvis ressourcerne mest effektivt i den enkelte case. Ved at aktivere lokalsamfundet til at investere i produktionen af infrastruktur med deres tid, kompetencer og politiske position i netværket, får de et incitament til at bidrage til produktionen i et længere tidsperspektiv. Dermed bliver produktionen mere bæredygtig, og samtidig øges den sociale kapital i lokalsamfundet. Ostrom argumenterede for, at denne forøgelse er en generel effekt, som giver et højere niveau af politiske deltagelse og civilt engagement, hvilket igen virker tilbage dynamisk og øger borgernes incitament til at bidrage til lokalsamfundet (Ostrom 1996).

Ostrom forstod kultur, traditioner og normer som en vigtig kilde til viden om lokalt tilpasset ressource- og produktionsorganisering. I et lidt længere historisk perspektiv kan denne tilgang ses som et grundlæggende administrationsteoretisk brud med kolonitidens tanke om, at Vestens organiserings- og produktionsmodeller uden videre kan overføres til andre regioner i verden og dermed katalysere den samfundsøkonomiske udvikling efter vestligt forbil-

lede. Indfødte folks historier overalt i verden viser, hvordan en eurocentrisk hegemonisk tilgang til lokale organiseringsstrategier har fået hele samfund til at bryde sammen med omfattende konsekvenser for befolkningerne (se fx Hackel 2005). Selvom Ostrom arbejdede med cases i tidligere kolonier, er det kolonihistoriske perspektiv kun sekundært til stede i analyserne, og opgøret er i første omgang med centralistiske styringsformer inden for rammerne af nationalstaten.

Hvor Ostrom argumenterede for de demokratiske fordele ved komplekse tværsektorielle processer, begyndte man med New Public Management (NPM) fra midten af 1980'erne at indføre konkurrenceelementer i produktionen af infrastruktur, som *de facto* reducerede proceskompleksiteten. Ved at skubbe forholdet mellem stat og borger over imod en *producent-forbruger*-relation kapitaliserede man på de effektiviseringsmekanismer, som ligger i de frie markeds kræfter. Idealet om borgeren som forbruger af en offentligt produceret service skubbede tanker om komplekse intersektorielle processer i baggrunden. Co-production begyndte først at komme på dagsordenen igen i slut-90'erne, og særligt efter finanskrisen er et øget ideal om borgerinddragelse og demokratisering begyndt at bryde med NPM's servicetankegang (Bovaird 2007). Samskabelsens gennembrud på dansk hænger sammen med en voksende kritik af den rene NPM-tilgang og dermed en tilbagevenden til decentraliserende styringstilgange, som også New Public Governance er et udtryk for (Pestoff, Brandsen & Versechure 2012).

Både Ostroms tilgang og NPM arbejder med samfundsøkonomiske problemstillinger inden for et *public choice*-framework, hvor grundantagelsen er, at samfundets ressourcer organiseres ud fra summen af enkeltindividernes valg baseret på deres egen livssituation. Det handler altså om makroeffekterne af individets incitament ud fra deres egen adgang til ressourcerne i samfundet. Hvor NPM forstår individet som forbruger af ressourcer i et samfund styret af frie markeds mekanismer, ses individet i co-production som en ressource i sig selv, som kan aktiveres i et komplekst system af forskellige typer af fælles ressourcer, som udgør samfundet. Arven fra Ostrom og *public choice*-frameworket er en hjørnesten i samskabelse, fordi den enkelte aktørs incitament er udgangspunktet, hvis processen skal være bæredygtig. Ved at gøre den enkelte aktørs konkrete interesse i de fælles ressourcer til udgangspunktet, kan der skabes incitament til at investere tid, penge og viden i samarbejdet. På den måde kan aktører med vidt forskellige forudsætninger, kompetencer, motivationer og normsæt komplementere hinanden ind i en proces frem for at konkurrere. Ved at etablere en fælles forståelse for de specifikke aktørers incitament i den specifikke kontekst kan der skabes rum til en åben og tæt proces.

Co-creation

Co-creation kommer fra litteraturen om produktudvikling og brugerdrevet innovation (Prahalad & Ramaswamy 2000; von Hippel 2005). Udbredelsen

af internettet og udviklingen af ny kommunikationsteknologi (fx smartphones og tablets) har gjort det muligt for virksomheder at inddrage brugere og ikke-professionelle aktører i et helt nyt omfang. Den voksende betydning og hurtige strategiske udvikling i anvendelsen af sociale medier, kundedrevne brugeranmeldelsessider samt lettilgængelige kommunikationskanaler som blogs og podcasts giver virksomhederne nye muligheder for at få indblik i brugernes oplevelse af både egne og konkurrerende produkter. Hvor innovation tidligere foregik hos de store virksomheder, som kunne finansiere egne forsknings- og udviklingsafdelinger, har den teknologiske udvikling gjort det muligt for små- og mellemstore virksomheder at indgå i hurtigt skiftende samarbejdskonstellationer på tværs af faggrænser og sektorer med forskere, frivillige og andre virksomheder (Hitchen et al. 2017).

Den forbedrede mulighed for at inddrage eksterne partnere har fra et virksomhedsperspektiv et betydeligt innovationspotentiale. Co-creation kan kategoriseres som åben innovation, fordi det er en procesform, hvor eksterne partnere inviteres ind i en produktudviklingsproces (Prahalad & Ramaswamy 2000). Det er imidlertid ikke nødvendigvis slutbrugeren, som involveres. I nogle tilfælde er det relevant for virksomheden at åbne innovationen op for andre partnere, som har en interesse i produktet eller i at opøve kompetencer inden for et bestemt område. Med inddragelsen af eksterne partnere i virksomhedens proces er co-creation i første omgang en outside-in innovationsform. Samtidig indebærer co-creation ofte inside-out innovation, fordi virksomheden åbner sin egen kreative proces op for at kunne profitere på processens åbenhed. Co-creation indebærer altså en reciprok dynamik, fordi virksomheden både bringer eksterne partners kompetencer i spil, og er med til at udvikle partners kompetencer.

Brugerinddragelse øger ikke kun produktets funktionelle værdi for kunden; selve oplevelsen af at bidrage med personlige perspektiver i udviklingsprocessen skaber en værdi, som gør produktet unikt for den enkelte bruger. Co-creation giver mulighed for en personalisering, der går langt ud over en buffetlignende kundetilpasning, fordi brugeren får mulighed for at skabe produktet ud fra sine personlige præferencer og livsvilkår (Prahalad & Ramaswamy 2000). Udbredelsen af co-creation har sin rod i udviklingen af ny teknologi i både hardware- og softwarebranchen, men også inden for byplanlægning og arkitektur samt i didaktik og pædagogik er der tradition for at arbejde med brugerinddragelse (Prahalad & Ramaswamy 2004; Sanders & Strappers 2008; Teder 2018; Vecchi 2002). Co-creation er særligt relevant i designprocesser, hvor brugerprofilen er divers eller adskiller sig på funktionelle parametre, fordi brugerinddragelsen er med til at give designeren indblik i brugerens oplevelse, som for visse brugerprofiler er fundamentalt anderledes. For eksempel er der tradition for co-creation i designet af interventioner på autismeområdet for at sikre, at designet er relevant for både den autistiske

person, de pårørende og fagprofessionelle (se fx Parsons et al. 2015; Huijnen et al. 2017).

Med rødder i innovation og produktudvikling tilføjer co-creation endnu en hjørnesteen til samskabelsesbegrebet, nemlig et kreativt designelement. I praksis anvendes designtænkningens værktøjer ofte til at åbne den kreative proces mellem virksomhed og bruger. Design er traditionelt blevet brugt til at gøre produkter mere æstetisk attraktive for at øge deres konkurrenceevne, men siden Anden Verdenskrig er designere i stigende grad blevet involveret i selve ideudviklingen for at bringe deres kreativitet i spil som innovationsfaktor (Brown 2008). Designtænkningen veksler mellem at åbne og lukke den kreative proces med forskellige konkrete værktøjer og aktiviteter i forskellige faser af processen. Partnerne veksler mellem at afprøve deres ideer gennem prototyper og at researche målgruppe og materialer for at justere designets elementer. Det er altså en iterativ proces, som har til formål at komme hele vejen rundt om produktet fra både tekniske aspekter til brugeroplevelse. Hvor man i designtænkningen typisk arbejder med en brugerprofil i form af en persona, som researches frem, går man i co-creation skridtet videre og giver brugeren direkte indflydelse i designprocessen.

Ud over den teknologiske udvikling har både den finansielle krise i 2007-2009 og klimakrisen været med til at udbrede co-creation de seneste årtier. Økonomisk forsigtighed og produkternes bæredygtighed er blevet vigtigere i takt med, at *brug og smid væk*-forbrugsidealet ændres i retningen af færre, bedre og mere målrettede produkter (Anderson 2012). Forbrugere har i stigende grad både økonomiske incitament og etisk motivation til at bringe deres kompetencer i spil i produktinnovation, og de stiller stadig større krav til virksomhedernes bæredygtighed. Brugerens skærpede kritiske stillingtagen giver et yderligere incitament for virksomhederne til at inddrage dem i produktionen, særligt i en tid hvor deleøkonomiske tendenser og ressourceanvendelsestanker udmøntes i eksempelvis *fixer-bevægelsen* og *the maker movement*. Deleøkonomiske løsninger giver de traditionelle virksomheder hård konkurrence i en række brancher som eksempelvis softwareudvikling, transport, hotel og restauration. Virksomhederne har i stigende grad brug for at innovere ikke kun deres produkter, men også deres produktionsmetoder, og modeller for tværsektoriel co-creation gør det muligt at gå endnu videre end bare inddragelsen af brugere og andre ikke-professionelle aktører.

Selvom co-production og co-creation kommer ud af forskellige traditioner, er deres udbredelsehistorier parallelle, og de overlapper i stadigt højere grad også i den engelsksprogede litteratur (Voorberg et al. 2012). I den danske samskabelsesdiskussion fokuseres ofte på den begrebshistoriske arv fra enten co-production eller co-creation (se fx Tortzen 2017; Andersen & Espersen 2017). I praksis flyder de to faglige kontekster imidlertid sammen, og det danske samskabelsesbegreb indeholder derfor både co-productions fokus på ressourcebaseret incitament og co-creations innovations- og designstrategier

(Grundahl & Wiwe 2016). Idealet i samskabelse er både at skabe konkrete, produktorienterede løsninger og mere abstrakte værdier som øget demokratisk handlekraft og socialt entrepreneurship ved at trække partnerne ind i en fælles kreativ proces på tværs af institutionelle grænser og professionelle kompetenceområder.

DEL III: SAMSKABELSENS TIDLIGSTE FOREKOMSTER

Begrebets dobbelte ophav i co-production og co-creation er beskrevet i den danske litteratur (fx Agger & Tortzen 2015; Tortzen 2016), men litteratursøgningen viser, at der er bestemte fagområder, hvor samskabelse allerede blev anvendt, inden den egentlige bølge satte ind. Selvom disse tidlige forekomster af ordet samskabelse på dansk ikke nødvendigvis kan ses som direkte relaterede til den efterfølgende samskabelsesbølge, er de alligevel relevante at dykke ned i, fordi de kan forstås som en del af den samme samfundsvidenskabelige tendens til at forstå individet som indlejret i relationer og kontekster. For det første er begrebet blevet anvendt inden for et systemteoretisk framework særligt i litteratur om ledelse og om systemisk familierapi. For det andet opstod begrebet inden for den antropologiske religionsvidenskab inden for et hermeneutisk metodologisk framework. Dette afsnit viser, hvordan de to teorifelter trækker yderligere to hjørnestein frem i samskabelsen, nemlig systemteoriens fokus på indbyrdes relationer og etnohermeneutikkens fokus på kulturelle kontekster.

I årene op til knækket i kurven i figur 1 anvendes samskabelse inden for et systemteoretisk framework især inden for to fagområder. For det første er der syv publikationer (fordelt over årene 2009-2016), som handler om ledelsesstrategier (fx Hersted & Gergen 2013; Kürstein 2014; Tortzen 2016). Anvendelsen af samskabelsesbegrebet er her udtryk for et skift fra NPM, hvor ledelse baseres på effektmål og dokumenterede outcomes, til New Public Governance, hvor ledelsesstrategier er baseret på helhedstænkning og relationsopbygning (Tortzen 2016). Snarere end en top-down ledelsesstil, som tager udgangspunkt i medarbejdernes målbare resultater, arbejder den relationsbaserede ledelsesstil ud fra antagelsen om, at dialog og gensidig respekt mellem leder og medarbejdere styrker organisationen som helhed, hvilket på den lange bane giver et bedre outcome for virksomheden (Hersted & Gergen 2013). Centralt i relationsopbygningen er interaktionsstilen på arbejdspladsen, der grundlæggende skal anerkende problemstillingerne i den kontekst, som medarbejderen har truffet sine arbejdsmæssige valg i. Den enkelte medarbejder forstås altså som indlejret i et system af indbyrdes relationer, som alle virker ind i organiseringen af virksomheden og dennes tilpasningsdygtighed i forhold til ændringer i markedet.

For det andet er der ti publikationer (fordelt over årene 2003-2011), som handler om systemisk familierapi (fx Hertz 2003; Nordenhof 2009; Holst & Worm 2011). Den systemiske familierapi repræsenterer et skift i psykolo-

gien, fordi den bryder med en diagnostisk praksis, som placerer problemårsager i det enkelte individ ved hjælp af psykologiske diagnoser. I stedet arbejder systemisk familierapi med, hvordan individuelle psykiske problemer kan forstås som en reaktiv strategi i det system af relationer, som individet indgår i (Hertz 2003). Hvor tilgangen i andre terapiformer som fx kognitiv adfærdsterapi arbejder med at isolere og ændre individets problematiske adfærdsmønstre, inddrager en systemisk tilgang de vigtige personer i individets liv i en søgen efter kollektive forståelser for de dynamikker, som er årsag til problemet, hvorefter fælles løsningsmuligheder etableres (Hoffman 1985). En stor del af de problemstillinger, som i den konventionelle psykologi anses som sygelige, ses i den systemiske tilgang som naturlige reaktioner på problematiske relationer. Systemisk terapi ser altså i første omgang mennesket som indlejret i relationer, dynamikker og interaktioner, snarere end som et individ med en kerne af stabile personlighedstræk.

Den systemteoretiske indflydelse er tydelig i disse to klynger af samskabelsespublikationer. I både ledelses- og familierapilitteraturen ses individernes relationer som bærende for en større organisering af personer i enten en virksomhed eller en familie. I systemteorien arbejder man med, hvordan enheder indoptager og bearbejder information fra både omgivelser og andre enheder i et system, så det bedst muligt organiserer sig selv i forhold til usikkerheder og skiftende omstændigheder. Helt centralt er den indbyrdes afhængighed mellem enhederne i systemet, og i næste led systemets afhængighedsforhold til andre systemer. Ændringer ét sted i systemet vil uafvendeligt medføre en ændring i hele systemet, og problemer kan derfor ikke isoleres og løses, uden at det får konsekvenser andre steder i systemet (Bateson 1972). Som samarbejdsform er samskabelse kompatibel med et systemteoretisk framework, fordi gensidig afhængighed er indbygget i dét at skabe noget sammen. Den samskabte proces kan altså forstås som et økosystem, som består af partnernes indbyrdes relationer.

Første gang ordet samskabelse bruges i den danske litteratur findes imidlertid et helt andet sted, nemlig i den antropologiske religionsvidenskab. Med udgangspunkt i sit feltarbejde blandt hopiindianerne i Arizona anvender Armin W. Geertz allerede i 2001 samskabelse som nøglebegreb til at vise, hvordan forskning opstår gennem en proces, der konstrueres mellem forskeren og informanten i kraft af alle de sociale, psykologiske og politiske kontekster, som de hver især har med i mødet. Geertz lancerer samskabelsen som den metodologiske grundmekanik, der kan puste nyt liv i den kritisk analytiske tilgang inden for et forskningsfelt, som siden 1960'erne og postkolonialismens fremkomst er blevet kastet ud i en grundlæggende krise. Op igennem de 19. og 20. århundreder er antropologer blevet forstået som kølige professionelle, der med teoretiske modeller kunne dissekere og fremanalysere objektive repræsentationer af fremmede kulturelle systemer. Med postmodernitetens demontering af den etablerede videnskab og postkolonialismens opgør med

vestens magtposition blev antropologien kastet ud i en omfattende repræsentationskrise, som bremsede forskningen i kultur blandt tidligere koloniserede folk (Marcus & Fischer 1999).

På denne baggrund foreslår Geertz, at vi frem for at opgive det humanvidenskabelige projekt om interkulturel forståelse bør udvikle en metodologi, som ekspliciterer, at forskningen er del af en grundlæggende politisk og kulturel dagsorden for alle involverede parter. Samskabelsen er nøglen i den nye metodologi. Akkurat ligesom Geertz i sine analyser viser, hvordan hopierne strategisk omfortolker gamle traditioner og ritualer for at forhandle samtidige politiske og sociale problemstillinger, forklarer han samtidig, hvordan hans forskning indgår i strategiske magtspil i den dobbelte kontekst, som udgøres af forskerens og informantens netværk (Geertz 2001). Samskabelsen er med andre ord den grundlæggende konstruktive struktur både, når hopierne genforhandler indfødte traditioner imellem sig, og når de indgår som informanter i forskerens generering af ny viden.

Studiet af indfødte folks traditioner indebærer en basal magtasymmetri, som bunder i europæisk kolonialisme. Historisk set har antropologer været en del af kolonimagten, og studiet af de koloniserede folkeslag har været en vigtig brik i at opretholde koloniadministrationen. Først med efterkrigstidens afkolonisering og fremvæksten af postkolonialistisk kritik er både indfødte folk og ikke-indfødte forskere og magthavere begyndt at stille spørgsmålstegn ved den vestlige etnocentrisme, som de gængse kulturepræsentationer hviler på. Hvor indfødte kulturer tidligere fungerede som eksotiske modspejl for vestlig civilisation, arbejder indfødte folk i dag for at repræsentere deres kulturer ud fra egne præmisser i den antropologiske litteratur (Geertz 2001). Geertz' brug af samskabelse giver et forstærket fokus på forskningens dobbelte kontekst, som gør den særligt velegnet til at håndtere relationen mellem forsker og informant i situationer, som indebærer magt- og/eller statusasymmetri. Selvom kontekstuelle magtstrukturer mellem informant og antropolog ikke nødvendigvis udjævnes, bliver de alligevel komplementære partnere i processen, fordi de begge er nødvendige for at skabe forskningsperspektivet.

Selvom samskabelsesbølgen i kommunal forvaltning ikke umiddelbart kan føres tilbage til Geertz' brug af begrebet, er hans konceptuelle arbejde alligevel relevant set i et større samfundsvidenskabeligt perspektiv. I sin metodologi trækker Geertz en hermeneutiske dimension frem i forgrunden af den større tendens til at se individet som indlejret i relationer og kontekster. Med sit udspring i litterær tekstkritik giver hermeneutikken en model for, hvordan tekster bliver til i en vekselvirkning mellem forfatterens og modtagerens livsverdener. Tekstens reelle tilblivelsesproces er udstrakt mellem forfatterens kontekst, tekstens egen kontekst og læserens kontekst. Geertz trækker i sin brug af begrebet på den tyske filosof Hans-Georg Gadamers erkendelsesteoretiske hermeneutik, hvor forståelse på tværs af tid kræver en sammensmeltning af aktørernes situationelt betingede horisonter. På samme måde er grundmekan-

nismen i Geertz' brug af samskabelse, at både informantens og forskerens livsverdener medvirker til at skabe forskningsresultaterne, som dermed genererer et tredje perspektiv, der ligger uden for begge parter (Geertz 2000).

Den samme grundmekanisme er på spil i både co-creation og co-production. Ligesom når antropologen skaber sin forskning sammen med partnere på tværs af kulturelle horisonter, skabes infrastruktur og produktinnovation på tværs af sektorer, fagligheder og discipliner i samskabelsesprocesser i Danmark i dag. I den skabende interaktion mellem udbydere og brugere opstår nye muligheder for at finde bæredygtige processer gennem det tredje perspektiv, som genereres i samskabelsen. Samskabelsen er i denne forståelse en radikalt hermeneutisk model, fordi den lægger op til, at partnernes forståelsehorisonter smelter sammen i både idegenererings-, udviklings- og produktionsfasen. Hvor oldgamle teksters tilblivelsesproces i nogle tilfælde strækkes på tværs af årtusinder, som når vi i dag læser og forstår Homers *Iliaden*, foregår samskabelsen af produkter og services imidlertid i et synkront perspektiv, når løsninger på konkrete samfundsproblemer skabes her og nu. I samskabelsen smelter horisonterne i partnernes kreative processer sammen, sådan at processen hele tiden væver elementer og idefragmenter fra de forskellige partnere sammen til én uadskillelig proces. Ideelt set er det ikke muligt at afgøre, hvem der er ophav til de enkelte elementer, når man efter processen står med det endelige samskabelte produkt. Denne sammensmeltning indebærer, at processen tager højde for partnerne som situeret i hver sin faglige, politiske, sociale og kulturelle kontekst.

DEL IV: SAMSKABELSENS VARIABLE VÆRDISKABELSE

Analysen af litteratursøgningen viser, at samskabelses begrebshistorie er grundlæggende interdisciplinær. Samskabelse er ikke kun den danske oversættelse af ét begreb fra den engelske litteratur; det er en sammensmeltning af en række relaterede begreber, som er vokset ud af forskellige traditioner, og som er redefineret til ét samlet begreb, der passer ind i en dansk samfunds-kontekst. Fra de teoretiske frameworks beskrevet ovenfor træder fire grundlæggende antagelser frem:

1. Ressourcer: For at en proces kan være bæredygtig, skal samarbejdet tage udgangspunkt i partnernes incitament baseret på deres adgang til de fælles ressourcer (jf. den politologiske litteratur om co-production).
2. Kreativitet: For at skabe en innovativ og dynamisk proces skal samarbejdet åbne informationsflows og kreative mulighedsrum på tværs af partnernes fagligheder og behov (jf. litteraturen om forretningsudvikling og brugerdrevet innovation).
3. Relationer: For at skabe meningsfulde informationsflows i en proces skal samarbejdet forstås som et økosystem af indbyrdes relationer, hvor

ændringer ét sted i systemet har konsekvenser for hele processen (jf. systemteorien).

4. Kontekst: For at processen kan bringe interdisciplinære kompetencer i spil, skal samarbejdet tage højde for, at partnerne bringer hver sin faglige, politiske, sociale og kulturelle kontekst med ind i processen (jf. den hermeneutiske antropologi).

Til sammen giver de fire grundantagelser en proces, hvor partnernes interaktion står i centrum. Analysen af en samskabt proces handler altså om hele tiden at undersøge partnernes bidrag i forskellige delprocesser, samt deres incitament og motivation både ind i og uden for processen. Incitamentet for at indgå i processen kan være helt forskelligt og i visse tilfælde endda tilsyneladende modsatrettede for de forskellige partnere i processen.

Når pædagogerne i en børnehave samskaber børnehavens infrastruktur med forældrene, kan både et økonomisk effektiviseringshensyn og en forbedring af børnenes læringsmiljø eksistere side om side, selvom de to målsætninger tilsyneladende er modsætninger. Samskabelse er i dét tilfælde ikke et spørgsmål om, at forældrene skal overtage pædagogernes arbejdsopgaver, men derimod en mulighed for at skabe synergi mellem de ikke-anvendte ressourcer, som allerede er til stede i kraft af de kompetencer, som forældrene har med fra andre kontekster. Løsningsmodellerne i et hus vil på den måde altid være tilpasset lige præcis de udfordringer og kompetencer, som er til stede i interaktionen mellem de mennesker, som udgør børnehaven. Ved at bringe hidtil skjulte kompetencer i spil kan samskabe processer potentielt udvikle løsningsmodeller, som arbejder ind i pædagogernes læringsidealer og forældrenes trivselsønsker samtidig med at leve op til krav om økonomisk effektivisering.

Fordi partnernes forskellige incitament er bygget ind i produktionsmodellen som en afgørende synergiskabende faktor, kan samskabe processer rumme tilsyneladende modsatrettede værdioutcomes. Samskabelse kan derfor på én gang øge den frivillige borgers politiske deltagelse, skabe rum til udvikling af nye kompetencer og samtidig medføre en økonomisk besparelse for den politiske organisation. Figur 2 er en skematisk illustration af en samskabelsesproces med forskellige værdioutcomes for partnerne. Illustrationen er forsimplet; ofte vil der være overlap i partnernes oplevede værdiskabelse, og partnerne vil ofte have en altruistisk interesse i at maksimere værdiskabelsen for andre partnere, alene fordi de er partnere i processen. Det konkrete produkt er i nogle tilfælde mindre relevant end andre værdioutcomes for nogle partnere alt afhængig af deres incitament.

Samskabelse har på få år vokset sig til et betydeligt begreb i forvaltnings-, ledelses- og innovationsarbejdet i både den offentlige og den private sektor i Danmark. Litteratursøgningen i denne artikel viser, at begrebet stadig dis-

kutures og defineres i faglitteraturen, imens det implementeres i praksis. Det danske samskabelsesbegreb er grundlæggende interdisciplinært og er i sin nuværende form kommet ind i sproget fra politologisk litteratur om co-production og fra innovationslitteraturen om co-creation. De tidligste forekomster af begrebet i både et systemteoretisk og et antropologisk hermeneutisk framework viser, at samskabelse adskiller sig ved at bringe interaktionen imellem procespartnerne frem. I samskabelse kan partnere med vidt forskellige incitamerter og motivationer indgå, fordi det er en samarbejdsmodel, som handler om at finde bæredygtige løsninger ved at skabe synergi gennem fokus på fælles interesser på tværs af vidt forskellige fagligheder, sektorer og økonomiske bevæggrunde. Når samskabelse fungerer, kan der således bygges nye handlingsrum mellem stat og borger. Spørgsmålet er, hvad der sker, når samskabelse ikke fungerer efter hensigten. Risikerer vi så at vende synergi til en udhuling af velfærdsydelse ved at gøre processerne afhængige af frivillige kræfter?

Bredere værdiforskydninger er i gang i samfundet i kølvandet på finanskrisen og med klimakrisen foran os. I den offentlige sektor udfordres NPM's centraliserede tilgang til borgerservice, og tilliden til den enkelte medarbejders faglighed i den konkrete situation vokser. I den private sektor er der stadig større fokus på CSR, og forbrugere stiller stadig større krav til virksomhedernes miljømæssige og sociale bæredygtighed. Vi står over for udfordringer i en størrelsesorden, som gør at vi har brug for løsningsstrategier, der er både kollektive og innovative. Samskabelse kan være et bud på en sådan løsningsstrategi, og set i dét lys er begrebets hurtige udbredelse i netop disse år ikke overraskende.

REFERENCER

- Agger, Annika & Anne Tortzen. 2015. *Forskningsreview om Samskabelse*. University College Lillebælt: samskabelse.ucl.dk/forside/viden-om-samskabelse/forskningereview-om-samskabelse/.
- Andersen, Linda L. & Helle H. Espersen. 2017. »Samskabelse og samproduktion: et effektiviseringsredskab eller en demokratisering af velfærds løsninger?« *Frivillighed og Samskabelse* nr. 2: 17-21.
- Anderson, Chris. 2012. *Makers: The New Industrial Revolution*. New York: Crown Publishing.
- Bateson, Gregory. 1972. *Steps to an ecology of mind: A revolutionary approach to man's understanding of himself*. New York, NY: Ballantine Books.
- Bertelsen, Johannes. 2017. »Samskabelse – symbolpolitik eller reel innovation?« *Frivillighed og Samskabelse* nr. 2: 11-16.
- Boguslaw, Janet & Jody H. Gittel. 2016. »Relationel samskabelse og relationel velfærd: En værdibaseret tilgang til social trivsel.« *Kognition & pædagogik* 26(100): 20-29.
- Bovaird, Tony. 2007. »Beyond engagement and participation: User and community coproduction of public services.« *Public Administration Review* 67(5): 846-860. . <https://doi.org/10.1111/j.1540-6210.2007.00773.x>.

- Brown, Tim. 2008. »Design Thinking.« *Harvard Business Review* 86(6): 84-92.
- CoC Playful Minds. 2019. *Co-create: Samskabelse med børn i fokus, Tools 1*. CoC Playful Minds: Billund.
- Dansk Sprognævn. 2019. »Nye ord i dansk fra 1955 til i dag«. URL: dsn.dk/noid/?q=samskabelse.
- Dickmark, Moa & Heidi Lyng. 2012. *Samskabelse af læringsmiljøer*. Aarhus: Arkitektskolen Aarhus.
- Dybdahl, Frederikke & Hanne Føns. 2016. »Samskabelse: Et socialt og pædagogisk dannelsesbegreb?« In: Esben Hulgård, Maja Juul-Olsen & Elof Nellemann Nielsen (eds). *Samskabelse og socialt entreprenørskab*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Espersen, Helle H. 2015. »Vi samskaber på livet løs men hvordan gør vi det bedst?« *Danske Kommuner* 46(27): 32-33.
- Geertz, Armin W. 2000. »Global perspectives on methodology in the study of religion.« *Method & Theory in the Study of Religion* 12(1): 49-73. <https://doi.org/10.1163/157006800X00049>.
- Geertz, Armin W. 2001. »Fortolkning og samskabelse: En etnohermeneutisk tilgang til hopi-indianernes religion.« In: Vagn Andersen (ed.) *Religionsvidenskabelige Sonderinger: Festskrift i anledning af et 10 års jubilæum*, pp. 83-105. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag.
- Grundahl, Trine H. & Annika E.R. Wiwe. 2016. »Samskabelse: et nyt styringsrationale i den offentlige sektor?« In: Astrid K. Nørgaard (ed) *Samskabelse og innovation i det pædagogiske felt*, pp 7-11, URL: ucviden.dk/ws/files/34659309/Samskabelse_og_innovation_i_det_pædagogiske_felt_Arbejdsrapport_nr_4.pdf.
- Hackel, Steven W. 2005. *Children of Coyote, Missionaries of Saint Francis*. Chapel Hill, NC: University of North Carolina Press.
- Hansen, Karoline. 2016. *SUA: Evaluering af partnerskabsprojektet samskabelse, unge og alkohol: inspiration til samskabelse i praksis*. København: Unge og Alkohol.
- Hersted, Lone & Kenneth J. Gergen. 2013. *Relationel ledelse: Dialogisk baseret samarbejde*. København Ø: Forlaget Mindspace.
- Hertz, Søren. 2003. »At arbejde systemisk i et diagnostisk felt«. *Fokus på Familien* 31(1): 22-32.
- Hitchen, Emma, Petra Nylund, Xavier Ferràs & Sergi Mussons. 2017. »Social media: Open innovation in SMEs finds new support.« *Journal of Business Strategy* 38: 21-29. <https://doi.org/10.1108/JBS-02-2016-0015>.
- Hoffman, Lynn. 1985. »Beyond power and control: Toward a »second order' family systems therapy.« *Family Systems Medicine* 3(4): 381-396. <https://doi.org/10.1037/h0089674>.
- Holbæk Kommune. 2015. *Skab løsninger sammen: om samskabelse og myndighed på ny måde*. Holbæk: Holbæk Kommune.
- Holdt, Marie B., Helle Hygum, Helle Gerber, Julia B. Hunt, Frederik C. Boll og Simon T. Nielsen. 2014. *Samskabelse eller Samarbejde? Forskelle, fordele og fremgangsmåder*. København: Ingerfair.
- Holst, Julie & Stina L. Worm. 2011. »Udviklingsfortællinger i narrativ praksis: En diskussion af samspillet mellem dominerende samfundsdiskurser.« *Fokus på Familien* 40(1): 56-70.
- Huijnen, Claire A., Monique A. Lexis, Rianne Jansens & Luc P. de Witte. 2017. »How to Implement Robots in Interventions for Children with Autism? A Co-creation Study Involving People with Autism, Parents and Professionals.« *Journal of Autism and Developmental Disorders* 47(10): 3079-3096. <https://doi.org/10.1007/s10803-017-3235-9>.

- Ibsen, Bjarne & Helle H. Espersen. 2017. »Tættere på borgerne?« *Tidsskrift for Socialpolitisk Forening*, 2: 27-33.
- Kürstein, Sanina. 2014. *Ledelse af Selvedelse: Skab visionært handlekraftigt følgeskab*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Leavy, Anne. 2015. *Den der bog om projektledelse – din guide til Ryslinge-modellen*. Ryslinge Efterskole, URL: ryslinge-modellen.dk/wp-content/uploads/BogenTilWeb1.pdf.
- Marcus, George E. & Michael M. J. Fischer. 1999. *Anthropology as Social Critique: An Experimental Moment in the Human Sciences, Second Edition*. Chicago: University of Chicago Press.
- Nordenhof, Ingelise. 2009. »Narrativer og børnegrupper i psykiatrien: Om brug af narrative metoder i børnegrupper for børn med søskende eller forældre i psykiatrisk behandling.« *Fokus på Familien* 38(4): 271-285.
- Ostrom, Elinor. 1972. »Metropolitan reform: Propositions derived from two traditions.« *Social Science Quarterly* 53(3): 474-493.
- Ostrom, Elinor. 1996. »Crossing the great divide: coproduction, synergy, and development.« *World Development* 24(6): 1073-1087. [https://doi.org/10.1016/0305-750X\(96\)00023-X](https://doi.org/10.1016/0305-750X(96)00023-X).
- Ostrom, Elinor & Charlotte Hess. 2007. »A framework for analyzing the knowledge commons.« In: Charlotte Hess & Elinor Ostrom (eds) *Understanding Knowledge as Commons: From Theory to Practice*, pp. 41-81. Cambridge, MA: The MIT Press.
- Ostrom, Elinor & Gordon Whitaker. 1973. »Does local community control of police make a difference? Some preliminary findings.« *American Journal of Political Science* 17(1): 48-76. <https://doi.org/10.2307/2110474>.
- Parsons, Sarah, Karen Guldberg, Kaśka Porayska-Pomsta & Rachael Lee. 2015. »Digital stories as a method for evidence-based practice and knowledge co-creation in technology-enhanced learning for children with autism.« *International Journal of Research & Method in Education* 38(3): 247-271. <https://doi.org/10.1080/1743727X.2015.1019852>.
- Pedersen-Ulrich, Jens. 2016. »Samskabelse – en typologi.« *CLOU Skriftsserie*, VIA University College, 1-15.
- Pestoff, Victor, Taco Brandsen & Bram Versechure. 2012. *New Public Governance, the third sector and co-production*. New York: Routledge. <https://doi.org/10.1080/1743727X.2015.1019852>
- Prahalad, C.K. & Venkatram Ramaswamy. 2000. »Co-opting Customer Competence.« *Harvard Business Review* 78(1): 79-87.
- Prahalad, C.K. & Venkat Ramaswamy. 2004. *The Future of Competition: Co-Creating Unique Value with Customers*. Boston: Harvard Business Press. <https://doi.org/10.1108/10878570410699249>.
- Sanders, Elizabeth B. & Pieter J. Stappers. 2008. »Co-creation and the new landscapes of design.« *CoDesign* 4(1): 5-18. <https://doi.org/10.1080/15710880701875068>.
- Teder, Maria E. 2018. »Placemaking as co-creation: Professional roles and attitudes in practice.« *CoDesign*. DOI: 10.1080/15710882.2018.1472284.
- Torring, Jacob & Vinitha Siebers. 2018. »Co-creation as a new form of citizen engagement: Comparing Danish and Dutch experiences at the local government level.« *International Public Management Review* 18(2): 187-208.
- Tortzen, Anne. 2017. »Samskabelse som fortælling og praksis: Et kritisk blik på den aktuelle samskabelsesdagsorden.« *Uden for Nummer* 34: 4-13.

- Tortzen, Anne. 2016. *Samskabelse i kommunale rammer: hvordan kan ledelse understøtte samskabelse?* Ph.d.-afhandling, Roskilde Universitet.
- Vecchi, Cea (ed.). *Theater Curtain: The Ring of Transformations*. Reggio Emilia: Reggio Children.
- Velfærdsfabrikken. 2016. *Metoder til samskabelse i praksis: Erfaringer fra Velfærdsfabrikken*. Udgivet af Sammenslutningen af Unge med Handikap. URL: file:///C:/Users/AU209914/Downloads/Metoder_Web_lille.pdf.
- Versechure, Bram, Taco Brandsen & Victor Pestoff. 2012. »Co-production: The state of the art in research and the future agenda«. *Voluntas* 23: 1083-1101. <https://doi.org/10.1007/s11266-012-9307-8>.
- Von Hippel, Eric. 2005. *Democratizing Innovation*. Cambridge: MIT Press. <https://doi.org/10.7551/mitpress/2333.001.0001>.
- Voorberg, W.H., V.J.J.M Bekkers & L.G. Tummers. 2014. »A systematic review of co-creation and co-production: Embarking on the social innovation journey.« *Public Management Review* 17(9): 1333-1357. <https://doi.org/10.1080/14719037.2014.930505>.
- Aarhus Kommune. 2015. *Børne- og Ungepolitik*. URL: aarhus.dk/media/4157/boerne-og-ungepolitikken.pdf.
- Aarhus Kommune. 2016. *Temadråftelse om sammen er vi bedst*. URL: byraadsarkiv.aarhus.dk/~media/eDoc/2/8/1/2810565-4487808-1-pdf.

English abstract

Co-creation and co-production: An interdisciplinary conceptual exploration.

In recent years, the two concepts of co-creation and co-production have become key in project organization in the private and the public sectors in Denmark. Yet, the conceptual and practical implications of the two concepts remain unclear. Are they just a new tool that harnesses volunteerism to cut process costs? This paper uses the results from a systematic literature search to explore the interdisciplinary history of the two concepts. Co-production was coined in political economy to study infrastructure and societal redistribution of resources. Co-creation emerged in the literature on user-led innovation and product development. The two concepts are translated into one word in Danish, *samskabelse*. The literature search shows that the Danish concept of *samskabelse* was used in two specific research fields before the more recent surge of the concept began: in systems theoretical psychology and in anthropological research on indigenous peoples' religions. From these four fields of origin, the paper suggests four basic assumptions in *samskabelse*: 1) Attention to resources is necessary to understand incentives, 2) shared creativity leads to innovation, 3) any collaboration is a system of relations, and 4) any collaboration is situated in the contexts of all the partners. In conclusion, the paper discusses how co-production and co-creation may be useful when partners from different sectors or disciplines wish to collaborate.

Keywords: co-creation, co-production, co-creation, hermeneutics, systems theory.